

ΜΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ ΤΟΥ 1662*

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Εἰς τὸ Κρατικὸν Ἀρχεῖον τῆς Βενετίας καὶ εἰς τὸν φάκελον ἀριθ. 212 τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαΐλου ἀνεύρομεν ἀνεπίσημον ἀντίγραφον μακροσκελοῦς διαθήκης, ἑλληνιστὶ γεγραμμένης, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν Ἑνετὸν Βαῖλον ὁ ἐν Τήνῳ ἀντιπρόσωπος Κωνσταντῖνος Ἀλιμπράντης με ἐπιστολὴν τῆς 15 Ἰουλίου 1672, ἐν ᾗ μεταξὺ ἄλλων γράφει: «εἰς προγενέστερον ἔγγραφον τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ πενθερός μου Γάσπαρος Κοντόσταυλος εἶχομεν ὑποβάλει τὰ αἰτηθέντα παρὰ τῆς Ὑπ. Ἐξοχότητος στοιχεῖα, ἀλλὰ παρέλειψα νὰ ἐσωκλείσω τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης τοῦ Πετράκη Ρόζα, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὁποίας θὰ πεισθῇ ἡ Ὑ. Ἐ. ὅτι ὁ Καίσης δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχη χαμίαν ἀξίωσιν, διότι δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν διαθήκην...». Μετὰ τὴν ὑπόθεσιν ἡ ἐμπορικὴ δράσις τοῦ Σιφνίου ἐμπόρου Πέτρου Ρόζα, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τεραστίαν περιουσίαν ὑπολογιζομένην εἰς πολ- λὰς χιλιάδας Ἰσπανικὰ ρεάλια (ἕκαστον ρεάλιον ἀντιστοιχεῖ σήμερον με 4 δολλά-

[* ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Τὴν προκειμένην διαθήκην τοῦ 17^{ου} αἰῶνος δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, καθόσον, ἐκτὸς τῆς παλαιότητός της ἐν σχέσει με τὰ δημοσιευμένα ἔγγραφα τῆς Σίφνου, περιέχει ἐνδιαφερούσας διατάξεις σχετικῶς με τὴν προίκισιν καὶ ἐν γένει διανομὴν τῆς περιουσίας τοῦ διαθέτου εἰς τὰ ἀνήλικα, προφανῶς, τέκνα του, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὀρφανὰ καὶ μητροί. Οὗτος ἀναθέτει εἰς τὴν μητέρα του, μάμμην τῶν ἀνηλίκων, ἣν καθιστᾷ «νοικοκυρά, ὥστε νὰ ζῇ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα μου, ὡς ἂν νὰ ἦμουν ἀτός μου», τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου ὡς καὶ τὸν καθορισμὸν κατ' ἀντικείμενον τοῦ περιελενσομένου κληρονομικοῦ μεριδίου εἰς ἕκαστον τέκνον, τόσον ἐπὶ τῆς προικὸς τῆς προαποβιωσάσης μητροί των, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικτήτου περιουσίας αὐτοῦ (ἀγοράδων), παραγγέλλων μόνον ὅτι τὰ μερίδια τῶν τέκνων δέον νὰ εἶναι ἴσα κατ' ἀξίαν, πλὴν τοῦ μεριδίου τῆς θυγατροί, ἣ ὁποία νὰ εὐνοηθῇ («νὰ εἶναι μπενεφίτσιάδον») ἔναντι τῶν ἀρρένων ἀδελφῶν της. Δηλαδή, ἀπονέμει εἰς τὴν μάμμην ἐξουσίας ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας, ὡς θὰ ἡδύνατο ν' ἀπονείμῃ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἐὰν ἔζη.

Ι. Τ. ΒΙΣΒΙΖΗΣ]

ρια. Βλ. μελέτην μου εἰς περιοδικὸν ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τ. 3 (1953-1955) σ. 4).

Οὗτος ἦτο ἀναμεμιγμένος εἰς παντὸς εἵδους ἐμπόριον, ἔφθανε δὲ νὰ δανείζη σημαντικὰ ποσὰ καὶ εἰς τοὺς Χαρατσάρηδες, εἰς τοὺς Τούρκους δηλαδή ποὺ ἐνοικίαζον τὸν φόρον τοῦ χαρατσιοῦ ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται ὅτι ὑπενοικίαζεν ὁ Ρόζα.

Ὅλην αὐτὴν τὴν πολυειδῆ ἐμπορικὴν κίνησιν ὁ ἐπιχειρηματίας Ρόζα τὴν κατέγραφεν εἰς εἰδικὰ κατάστιχα τὰ ὁποῖα καὶ ἀναφέρει ἐν τῇ διαθήκῃ, αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὁποίας εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι. Τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης εἶναι εὐανάγνωστον, γεγραμμένον ἴσως ἀπὸ τὸν πρωτονοτάριον Σίφνου διάκονον Μαρτῖνον, τὸ δημοσιεύομεν δὲ ἀπαράλλάκτως, ἄνευ, δηλαδή, διορθώσεως τῆς ὀρθογραφίας, πλὴν τῆς στίξεως καὶ τοῦ ἀρχικοῦ γραμματος τῶν κυρίων ὀνομάτων, τὸ ὁποῖον γράφομεν διὰ κεφαλαίων.

Βενετία, Ἀπρίλιος 1956.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

1662 μαιου 31 εἰς τὴν Σίφνον. κόπια

Ἔστοντας καὶ ὁ ἀφέντις πετράκις ρόζας νὰ εὐρίσκεται ἀσθενὴς κατὰ τὸ σῶμα τ(ὸ) (δὲ) ἔχοντας ὑγειῇ χάριτι Θεοῦ καὶ σώας τὰς φρένας, ὁμῶς φεβούρειος τὸ αἰφνίδιον τοῦ θανάτου ἐκραξεν ἐμὲ νὰ τ(ὸν) ὑπογράψω νὰ τοῦ κάμω τ(ὴν) παροῦσαν διαθήκην τοῦ εἰς τὰ ὅσα τοῦ εὐρίσκονται ἀνουλάροντας¹ πᾶσαν ἄλλην ὅπου ἤθελεν ἔχει καμωμένην διὸ ἀφήνει τοῖς πᾶσι τ(ὴν) συγχώρησιν καθ(ὼς) καὶ ἡ ἀφεντία τ(οῦ) ἀπ' ὅλους τ(ὴν) ζητᾷ καὶ δικ(τὶ) φαίνονται καταλεπτῶς εἰς τὰ ὅτι τοῦ εὐρίσκονται τὰ βάνη εἰς ὅσον ὑμπορῇ ἐδῶ κάτω. Εἰς τ(ὴν) βενετίαν ἀπὸ τὸ καράβι τὸ τζακισμμένο ὅπου εἶτον σιγουράδον εἰς τοῦ ἀφέν(τι) νικολοῦ κοντόσταβλου τὰ χέρια (ρεάλια) 1700, μὲ τὸ καράβι σὰν πιέτρο ὅπου ἐπῆγε μὲ σφουγγάρια καὶ βελανίδια εἰς τὸν ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (ρεάλια) 1500 καὶ μὲ τοῦτ(α) ὅπου τόρα σπινδύρωμεν² σὰν σπύριτον³ εἰς τοῦ ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (ρεάλια) 1700. ἀκόμι ἔχω εἰς τὰ χέρια τοῦ ἴδιου ἀφέν(τι) νικολοῦ ἀπὸ τοῦ καπετ(ὰν) Ἀλεξάνδρου ζερβοῦ τὰ ἄσπρα ὅπου ἐσκουδέρισε⁴ (ρεάλια) 133 καὶ 50 ἀπὸ τὰ 180 τοῦ ἀφέν(τι) βασίλει. ἀκόμι εἰς τὸ χέρι τον (ρεάλια) 20 τοῦ πάδρε⁵ ρύσι ὅπου μοῦ ἔγραψε καὶ ἔδωσα τῆς ἀδελφῆς του. ἀκόμι τὰ 200 δουκάτα ὅπου ἔχει νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ σαντουκὶ διὰ τ(ὴν) πάρτε⁶ μου διὰ τ(ὸν) ζαρλῆ τορλάντα καθ(ὼς) μοῦ ἔγραφε. ἔχω εἰς τὰ χέρια του ἀκόμι τ(ὸν) λογαριασμὸν τοῦ μετ(α)ξιοῦ καὶ βελανιδιοῦ ὅπου ἐφόρτω-

¹ ἀκυρώνοντας ² ἀποστέλλομεν ³ Ἅγιον Πνεῦμα, ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ καραβιοῦ ⁴ εἰσέπραξεν ⁵ πατήρ, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἱερωμένου ⁶ μερίδιον

